

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи

Кваліфікаційна робота

бакалавра

**з теми: «ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА
СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ»**

Виконав: здобувач вищої освіти
4 курсу, групи Sz1-B20
спеціальності
232 Соціальне забезпечення
Цвинтарний Денис Петрович

Керівник:
Опалюк Т.Л.,
доктор педагогічних наук,
професор кафедри соціальної роботи

Кам'янець-Подільський – 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	6
1.1 Економічна сутність, функціональне призначення та роль соціального захисту та соціального забезпечення в економічній системі держави.....	6
1.2 Фінансування соціального захисту та соціального забезпечення: джерела та моделі.....	13
Висновки до першого розділу.....	18
РОЗДІЛ 2 ПРАГМАТИЗМ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ.....	20
2.1 Сучасний стан фінансування соціального захисту та соціального забезпечення в Україні.....	20
2.2 Аналіз динаміки та структура джерел фінансування соціального захисту та соціального забезпечення.....	23
Висновки до другого розділу.....	29
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ.....	31
3.1 Перспективи розвитку соціального захисту і соціального забезпечення в Україні та його фінансового забезпечення.....	31
3.2 Досягнення у зарубіжному досвіді у фінансуванні соціального забезпечення та соціального захисту та можливості його апробації у вітчизняну практику.....	39
Висновки до третього розділу.....	48
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	53

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В економічній системі держави соціальний захист та соціальне забезпечення завжди відігравали провідну роль у гарантуванні добробуту громадян, особливо це стосується тих, які є найменш захищеними від дії різного роду соціальних ризиків і загроз. Водночас, система соціального захисту та забезпечення населення обумовлюється і залежить від соціальної політики держави, рівня її розвитку. Однією з найвагоміших складових зазначеної системи є її фінансове забезпечення.

В Україні реалізація ефективної соціальної політики та розбудова сфери соціального захисту та соціального забезпечення належить до пріоритетів національного, суспільного, культурного і духовного відродження та обумовлює необхідність державної участі через механізми регулювання й фінансового забезпечення. Разом із тим, нині простежується тенденція зниження ефективності й результативності проведених заходів у зазначеній сфері, низькій якості тих соціальних послуг, які надаються. Вимагають перегляду вироблені стереотипи щодо бюджетного фінансування соціального захисту та соціального забезпечення і перехід на нові форми й методи фінансового забезпечення, які дозволяють ефективно реалізувати соціальну підтримку й соціальну допомогу у відповідності до кращих світових практик, забезпечуючи гідні умови життєдіяльності й рівень матеріального забезпечення громадян.

Тому комплексна розробка теоретичних і практичних питань з реалізації соціального захисту та соціального забезпечення в Україні, а також розробка та реалізація шляхів забезпечення ефективного його фінансування в Україні, на сьогодні, варто оцінювати як одне із пріоритетних завдань у загальній системі заходів щодо оптимізації державної системи соціального захисту населення.

Теоретико-методичні засади соціального захисту та соціального забезпечення населення та пошук шляхів удосконалення його фінансування розглядалися у працях таких вітчизняних науковців і практиків, як: А.

Балашов, Л. Баранник, О. Гайдей, І. Гнидюк, С. Дідик, О. Жук, О. Кириленко, Т. Кір'ян, А. Клименко, О. Кнейслер, М. Кропивницький, Л. Лисяк, З. Лободіна, М. Мальований, Г. Миськів, А. Огінська, Л. Осіпова, В. Плахтій, А. Рудик, І. Сидор, О. Степанова, А. Хомутенко та інші.

Враховуючи теоретичну та практичну цінність сучасних досліджень соціального захисту та соціального забезпечення та їх розвитку в Україні, особливої уваги заслуговують подальші ґрунтовні науково-практичні розробки, присвячені питанням підвищення ефективності їх фінансування, переходу до повноцінного й ефективного самострахування та недержавного пенсійного забезпечення. Актуальність цієї проблеми зумовили її практичну та теоретичну значимість.

Об'єктом дослідження є фінансове забезпечення соціального забезпечення та соціального захисту населення в Україні.

Предметом дослідження є: теоретико-прикладні аспекти фінансування соціального захисту та соціального забезпечення в Україні.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-прикладних засад фінансування соціального захисту та соціального забезпечення, оцінка рівня видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення, а також визначення перспектив розвитку й підвищення ефективності фінансового забезпечення соціального захисту та соціального забезпечення в Україні.

З метою досягнення мети необхідно з'ясувати наступні **завдання**:

- охарактеризувати економічну сутність, функціональне призначення та роль соціального захисту та соціального забезпечення в економічній системі держави;
- визначити джерела та моделі фінансування соціального захисту та соціального забезпечення;
- провести аналіз сучасного стану фінансування соціального захисту та соціального забезпечення;
- оцінити динаміку та структуру джерел фінансування соціального

захисту та соціального забезпечення;

- окреслити перспективи розвитку соціального захисту та соціального забезпечення, а також його фінансового забезпечення;

- охарактеризувати зарубіжний досвід фінансування соціального забезпечення та соціального захисту та обґрунтувати можливості його апробації у вітчизняну практику.

Методи дослідження. При обґрунтуванні теоретичних засад фінансування соціального захисту та соціального забезпечення використані такі методи наукового дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукція, системний, теоретичне узагальнення та інші. У процесі аналізу прагматизму фінансування соціального захисту та соціального забезпечення в Україні застосовані наступні методи наукового дослідження: аналітичний, порівняння, групування, комплексний підхід та інші. При визначенні напрямків удосконалення фінансування соціального захисту та соціального забезпечення в Україні використані методи прогнозування, узагальнення, комплексний підхід, групування та інші.

Практичне значення одержаних результатів в тому, що за результатами динаміки та структури джерел фінансування соціального захисту та соціального забезпечення визначено напрямки удосконалення зазначеного процесу.

Структура роботи. Дослідження включає у собі вступ, 3 розділи, висновки, список використаних джерел і літератури, який містить 66 позицій.

ВИСНОВКИ

Дослідження теоретико-прикладних засад фінансування соціального захисту та соціального забезпечення в Україні дало змогу уточнити низку наукових положень теоретичного характеру, також запропонувати практичні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності фінансового забезпечення зазначеної сфери за рахунок оптимізації й раціоналізації його джерел в частині стимулювання самофінансування й недержавного пенсійного забезпечення. Результати проведеного дослідження дозволили сформулювати наступні висновки і пропозиції.

1. В умовах перманентного зростання фінансіалізації та глобалізації економічних процесів важливої ролі набувають питання соціалізації економічних систем. Це обумовлено тим, що соціальний захист та соціальне забезпечення нерозривно пов'язані з економічними зрушеннями та визначаються рівнем розвитку держави. Більше того, вони покликані убезпечувати ті категорії громадян, на які чинять вплив соціальні ризики й загрози, зумовлені окресленими трансформаційними зрушеннями.

На основі ґрунтовного аналізу наукових підходів до тлумачення сутності соціального захисту його доцільно розглядати як систему соціальних інститутів та інституцій, що забезпечують формування та організацію безпечного соціально-економічного розвитку, використовуючи елементи інституційно-системного підходу. Тоді як соціальне забезпечення є механізмом захисту від життєвих ризиків, формою матеріального забезпечення у старості, при непрацездатності, в разі настання інвалідності, хвороби, втрати годувальника ів інших випадках. Систематизовано основні функції соціального захисту та соціального забезпечення, до яких віднесено економічну, фінансову, соціальну та правову.

2. З'ясовано, що основними джерелами фінансування соціального захисту та соціального забезпечення виступають: 1) бюджетні та поза бюджетні фонди грошових коштів, які мають безповоротну та безоплатну основу, 2) фінансові ресурси суб'єктів господарювання та некомерційних

організацій у формі благодійних внесків, безоплатної фінансової допомоги тощо. Бюджетні джерела відіграють визначальну роль у фінансуванні соціального захисту та соціального забезпечення і забезпечуються коштами Державного та місцевих бюджетів. Позабюджетні джерела представлені більшою мірою фінансовими ресурсами цільових позабюджетних фондів – Пенсійного фонду України, Фонду соціального страхування України та Фонду загальнообов’язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Розглянуто та охарактеризовано основні моделі соціального захисту, які знайшли своє відображення в економічних системах світу, – скандинавську, корпоративну, залишкову та рудиментарну.

3. В Україні діяльність держави із приводу фінансування соціальної сфери має надзвичайно важливе значення для життя суспільства. Це, у першу чергу, зумовлено різким падінням доходів більшості населення й орієнтацією громадян на отримання допомоги саме від держави. Значний рівень фінансового забезпечення соціальних видатків в Україні не є показником, що система соціального захисту й забезпечення населення є ефективною з точки зору доступності та якості надання соціальних послуг і соціальної допомоги. Тому створення ефективною системи фінансового забезпечення соціального захисту та забезпечення населення є домінуючим завданням на сучасному етапі в Україні й потребує її подальшого вдосконалення та реформування. Запропоновані заходи зменшать навантаження на бюджет і сприятимуть нормальному забезпеченню фінансування соціальних виплат із відповідних джерел.

4. Аргументовано, що державна система фінансування соціальних виплат України потребує реформування, застосування таких принципів надання та фінансування державної соціальної допомоги, які дадуть змогу працювати на користь тих, хто дійсно потребує соціального захисту. Державні програми мають насамперед сприяти розвитку економіки та піднесенню рівня життя населення, децентралізації системи надання соціальних послуг та територіальному наближенню надання послуг до місця проживання їх

отримувачів, посиленню відповідальності органів місцевого самоврядування за якість надання соціальних послуг та ефективне використання коштів на соціальний захист населення.

5. Аналіз структури видатків соціальної сфери в Україні довів, що соціальний захист і соціальне забезпечення – одна з найбільш видаткових статей бюджетних коштів. Вони спрямовувались на такі цілі: допомогу при народженні дитини; допомогу на дітей одиноким матерям; допомогу малозабезпеченим сім'ям; субсидії на житлово-комунальні послуги та паливо (житлова субсидія); соціальні пільги. Виявлено, що фінансові ресурси утворених соціальних фондів також використовуються з метою підвищення соціальної захищеності населення та отримання громадянами якісних соціальних допомог і послуг.

6. Доведено, що удосконалення системи соціального захисту та соціального забезпечення має супроводжуватися структурними змінами в бюджетно-податковій політиці країни, інституційним покращенням механізмів державного управління, підвищенням якісного рівня прогнозування соціально-економічного розвитку суспільства на середньотермінову перспективу, а також раціоналізацією механізмів її фінансування.

7. На основі дослідження моделей соціального захисту населення країн ЄС аргументовано, що для України найбільш сприятливою для апробування є така модель, яка б відповідала умовам соціально орієнтованої економіки і становила поєднання елементів континентальної й англосаксонської складових в частині: розвитку соціального партнерства; функціонування надійного механізму соціального страхування; існування жорсткого державного контролю за дотриманням соціальних гарантій і підвищенням ефективності функціонування інститутів соціального захисту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналіз проекту бюджету за видатками на 2019 рік. URL: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/vydatky-derzhbjudzhetu-2019.pdf> (дата звернення: 23.04.2024).
2. Аналіз діяльності Фонду соціального страхування на випадок безробіття. URL: <https://fileview.fwdcdn.com/?url=https%3A%2F%2Fmail.ukr.net> (дата звернення: 27.04.2024).
3. Балтачєєва Н. А. Стратегія розвитку системи соціального захисту населення в Україні. *Економіка промисловості*. 2012. № 1-2. С. 302–309.
4. Баранник Л. Б. Фінансове забезпечення системи соціального захисту населення: теоретичний аспект. *Вісник ДДФА. Економічні науки*. 2014. №1. С. 8-15.
5. Більцан А. О. Моделі соціального захисту населення у світі. *Економіка та підприємництво*. 2013. №2. С.9-14.
6. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: навч. посіб. К.: Знання, 2005. 615 с.
7. Видатки зведеного бюджету України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/expense/> (дата звернення: 01.05.2024)
8. Висновки про результати аналізу річного звіту про виконання Закону України «Про державний бюджет України на 2018 рік». URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2019/8-5_2019/Vysn_vyk_dbu_2018_8-5_2019.pdf (дата звернення: 23.04.2024).
9. Ганко А. Фінансовий механізм реалізації державної програми соцзахисту. *Соціальний захист*. 2014. № 5. С. 45-47.
10. Гітіс Т. П., Чемерис Є. Т., Антонова В. І., Носаньова А.С. Дослідження сучасного рівня соціального захисту населення в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 1 (59). С. 116-122.
11. Гнидюк І. В., Гайдей О. В. Бюджетне фінансування соціального забезпечення в Україні. *Науковий вісник Полтавського університету*

економіки і торгівлі. 2018. № 4 С. 68-72.

12. Гринчишин І. М., Проць В. І. Тенденції формування та використання фінансових ресурсів пенсійного страхування в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 3. С. 698-701.

13. Демченко К. І. Аналіз динаміки надходжень до пенсійного фонду України. Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць / за ред. : М.І. Зверькова (голов. ред.) та ін. Одеса: Одеський національний економічний університет. 2019. № 1 (69). С. 29-39.

14. Державне фінансове забезпечення соціальної сфери: м-фія / За ред. доктора філософії, проф., академіка АЕНУТ М. Кір'яна, д.е.н., проф. Ю. В. Пасічника. Черкаси, видавець Чабаненко Ю., 2012. 398 с.

15. Дідик С. М. Зарубіжний досвід фінансування соціального захисту населення. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 4. Т. 1. С. 127-129.

16. Дюк А. А. Формування системи видатків державного бюджету та їх оптимізація. *Ефективна економіка*. 2018. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/69.pdf (дата звернення: 02.05.2024).

17. Жук О. Б. Фінансовий механізм системи соціального захисту населення України. *Світ фінансів*. 2017. Вип. 2. С. 62-71.

18. Звіт про виконання бюджету Пенсійного фонду України за 2018 рік. URL: <https://www.pfu.gov.ua/446736-zvit-pro-vykonannya-byudzhetu-pensijnogo-fondu-ukrayiny-za-2018-rik> (дата звернення: 27.04.2024).

19. Звіт про виконання бюджету Пенсійного фонду України за 2019 рік. URL: <https://www.pfu.gov.ua/2121043-zvit-pro-vykonannya-byudzhetu-pensijnogo-fondu-ukrayiny-za-2019-rik> (дата звернення: 27.04.2024).

20. Звіт про виконання показників бюджету Пенсійного фонду України за 2017 рік. URL: <https://www.pfu.gov.ua/33974-zvit-pro-vykonannya-pokaznykiv-byudzhetu-pensijnogo-fondu-ukrayiny-za-2017-rik> (дата звернення: 01.05.2024).

21. Івашова Л. М., Івашов М. Ф. Фінансові механізми реалізації соціальної політики держави: пільги та субсидії для населення. *Вісник Академії митної служби України. Сер. : Державне управління*. 2013. № 2. С. 34-42.
22. Калашников С. В. Теоретичні аспекти формування соціальної сфери в сучасних економічних умовах. *Ефективна економіка*. 2016. № 1. 47 с.
23. Качула С .В., Бодня Д. А., Поривай А. А. Податки як основа реалізації соціальної функції держави. *Економічний вісник університету: зб. наук. праць учених та аспірантів*. 2017. Вип. 34 /1. С. 251-259.
24. Кириленко О. П., Огінська А. Ю. Фінансування соціального захисту населення в Україні: тенденції та перспективи. *Інноваційна економіка*. 2018. №1-2. С.175-182.
25. Кириленко О. П., Толуб'яка В. С. Соціальне страхування: підруч. Тернопіль: Екон. думка ТНЕУ. 2016. 516 с.
26. Кір'ян Т. М. Державне фінансове забезпечення соціальної сфери : м- фія / За ред. д.ф, проф. Т.М. Кір'ян. Черкаси: В-во Чабаненко Ю., 2016. 398 с.
27. Клименко А. Л. Соціальний захист і соціальне забезпечення в умовах євроінтеграції України: окремі аспекти. *Теорія і практика правознавства*. 2017. Вип. 2 (12). С. 1-10.
28. Кнейслер О., Камінська О. Проблеми інституційно-правового забезпечення асистанської діяльності на страховому ринку України. *Світ фінансів*. 2016. № 1. С. 192-205.
29. Коваль О. Я., Тарасенко Л. Л., Яцків Т. Г. Реформування пільг і привілеїв в Україні – наближення до європейських стандартів. Львів: Галицький друкар, 2009. 216 с.
30. Коленда Н. В. Соціальний захист населення регіону як шлях до забезпечення його соціальної безпеки. *Економічний часопис Східно європейського національного університету ім. Лесі Українки*. 2017. № 3. С.

67-73.

31. Колосок А. М. Соціальний захист населення Волинської області: реалії та перспективи. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 12. С. 267-273.

32. Кропивницький М. О. Про поняття джерел фінансування соціального забезпечення. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2016. № 850. С. 39-47.

33. Кудінова М. М., Варук В. В. Проблеми фінансування соціального захисту населення в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 4. С. 460-463.

34. Лисяк Л. В. Роль державного бюджету у зміцненні доходів Пенсійного фонду України. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2016. Вип. № 10/1. Т. 24. С. 38-45.

35. Лисяк Л. В. Фінансове забезпечення соціального захисту населення в Україні: проблеми та перспективи. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка»*. 2017. С. 23-30.

36. Лободіна З. М. Бюджетне фінансування соціального захисту в Україні. *Вісник ТНЕУ*. 2014. № 3. С. 7-19.

37. Макарова О.В. Державні соціальні програми: теоретичні аспекти, методика розробки та оцінки. Київ : Ліра-К, 2004. 328 с.

38. Мальований М. І. Оцінка бюджетного фінансування соціального забезпечення в Україні. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2020. №1 (72). С.116-135.

39. Мальований М. І. Теоретичні основи забезпечення соціального захисту. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 5/1(132). С. 174-185.

40. Мальований М. І. Фінансові аспекти функціонування системи соціального захисту населення в Україні: м-фія. Умань: СПД Сочінський, 2016. 496 с.

41. Мартинова Л. Б. Планування соціального захисту населення в

контексті активізації євроінтеграційного процесу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2017. Вип. 4. С. 92-98.

42. Миськів Г. В., Чапляк Н. І., Григоришин Н. О. Фінансування соціальної сфери в умовах децентралізаційних змін. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2018. Вип. 2. С. 82-90.

43. Міщенко Д. А., Міщенко Л. О. Удосконалення фінансування соціальної інфраструктури в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. №22. С.13-16.

44. Нікілева Л. О. Порівняльна характеристика фінансових моделей соціального забезпечення та захисту населення в Україні і світі. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2011. № 3 (48). С.76- 82.

45. Огінська А. Ю. Соціальний захист населення та фінансовий механізм його реалізації: теоретико-концептуальний зріз. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 131-136.

46. Осіпова Л. В., Плахтій В. Г. Фінансове забезпечення соціального захисту населення в Україні: сучасний стан та перспективи. *Проблеми економіки та політичної економії*. 2018. № 1. С. 125-138.

47. Оспішева І. В. Фінанси: навч. посіб. / за ред. І.В. Оспішева. К. : Знання, 2006. 415 с.

48. Пом'якшення негативного впливу наслідків пандемії COVID-19 на вразливих дітей та вразливі сім'ї: рекомендовані заходи соціального захисту: аналітична записка. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/4931/file/SP%20Analytical%20note,%20Ukrainian.pdf> (дата звернення: 24.04.2024).

49. Пріхно І. М. Механізми фінансового забезпечення соціальної сфери в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2017. Вип. 23. Ч. 1. С. 105-108.

50. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. за № 1058-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> (дата звернення: 20.04.2024).
51. Ріппа М. Б. Імперативи бюджетного фінансування соціального захисту та соціального забезпечення в Україні. *Світ фінансів*. 2018. № 3. С. 28- 40.
52. Роледерс В. В., Кукель Г. С. Проблеми фінансування сфери соціального захисту населення в Україні та шляхи їх подолання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 10. С. 49–54.
53. Рудик В. А. Соціальний захист громадян: про питання понятійно-термінологічного складу в теорії та практиці. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 3. С. 100.
54. Руженський М. Соціальний захист населення в умовах формування ринкової моделі економіки України : м-фія.К.: ІПК ДСЗУ, 2013. 318 с.
55. Сидор І. П. Бюджетне забезпечення соціального захисту населення: теоретичні аспекти і вітчизняна практика. *Ефективна економіка*. 2015. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4298> (дата звернення: 19.04.2024).
56. Соціальний захист населення України: статистичний збірник. Державний комітет статистики України. К., 2016. С. 11-12.
57. Співак Я. О. Соціальний захист населення: міждисциплінарний аспект. *IntellectualArchive*. 2018. № 2 (7).
58. Статистичний збірник «Соціальний захист населення України» / за ред. І. В. Калачова. К. : Державна служба статистики України, 2013. 123 с.
59. Сташків Б. Поняття права соціального забезпечення. *Право України*. 2000. № 5. С. 24-26.
60. Степанова О. В. Фінансування соціального захисту в умовах децентралізації: зарубіжний досвід та національні реалії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 22. С. 73-79.

61. Тищенко О. В. Досвід соціального забезпечення населення в провідних країнах Європейського союзу. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 2. С. 76-81.

62. У 2019 році Пенсійний фонд України забезпечив фінансування пенсійних виплат та подальший розвиток пенсійної системи; розширював мережу надання пенсійних послуг. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit_2019/zvit-2019-pfu.pdf (дата звернення: 28.04.2024).

63. Хомутенко А. В. Проблематика управління державними бюджетними та позабюджетними фондами грошових коштів в Україні. *Економіка та держава*. 2018. № 3. С. 60-66.

64. Шаманська Н. Соціальний захист населення в контексті надання соціальних допомог: сучасний стан і пріоритети. *Галицький економічний вісник*. 2013. № 2 (41). С. 43-48.

65. Шиліна Г. М. Фінансування соціального захисту населення України: джерела, форми та методи: дис. канд. ек. наук / Шиліна Ганна Миколаївна. Маріуполь, 2015. 212 с.

66. Яфінович О. Б. Особливості фінансування системи соціального захисту населення в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 12. С. 195-199.